

ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРОФЕСОРА ПАНЧЕНКА ЄВГЕНА МИКОЛАЙОВИЧА

Панченко Євген Миколайович народився 25 березня 1923 року у дворянській родині, усі члени якої так чи інакше були пов'язані з медициною: серед них були хірурги, земські лікарі, сестри милосердя, біохіміки, мікробіологи.

1946 року Є. М. Панченко з відзнакою закінчив лікувальний факультет Донецького медичного інституту та був зарахований до клінічної ординатури при кафедрі неврології. Після закінчення ординатури виявив бажання перейти на практичну роботу та отримав направлення у Волноваську районну лікарню Донецької області.

У Волновасі, працюючи практичним лікарем, **Є. М. Панченко не припиняв і наукову роботу**. Саме тоді він виконав чимало досліджень, що дали йому змогу розробити нові методи лікування деяких захворювань нервової системи, придатні для використання в лікувальних закладах різного рівня, зокрема районного та сільського. За ці роки опублікував дев'ять наукових праць.

Опубліковані в центральній медичній пресі результати досліджень, які він провів у період роботи у Волноваській райлікарні, викликали чималий інтерес у медичного загалу, зокрема у відомих ме-

диків, як-от акад. Є. М. Тарєєв, акад. О. Л. М'ясников, акад. А. Крейндлер (Румунія). Публікації привертати до себе увагу не лише суто практичним значенням, а й тим, що наголошували важливість вивчення та урахування нейродинамічних чинників патогенезу, навіть для вирішення клінічних завдань суто прикладного характеру, що для того часу було відносно новим.

1956 року Є. М. Панченка обрано за конкурсом асистентом кафедри неврології Донецького медичного інституту. Він працював у цьому інституті до 1965 року, послідовно на посадах асистента, доцента кафедри нервових хвороб, керівника курсів удосконалення з неврології, також був головним невропатологом Донецької області.

1959 року він захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук на тему «**Про вплив подразнення шкірних рецепторів на головний біль при гіпертонічній хворобі**».

З 1965 року, майже 30 років Є. М. Панченко очолював кафедру нервових хвороб із курсом нейрохірургії Луганського медичного інституту, а з 1994 року (у зв'язку з віковими обмеженнями) — працював професором цієї кафедри.

Колектив кафедри неврології Донецького медичного інституту (1959 рік)

1968 року Є. М. Панченко здобув ступінь доктора медичних наук, захистивши дисертацію на тему «**Нервові порушення при артеріальній гіпотонії**». 1969 року йому присвоєно вчене звання професора.

Основним напрямом його наукової роботи стала розробка проблеми нейросудинних взаємозв'язків та корекції їх порушень. Водночас на відміну від багатьох досліджень, присвячених судинним захворюванням, акцент переносився на функціональну стадію патології, роль вегетативної нервової системи в патогенезі судинних розладів. Велику увагу Є. М. Панченко надав рефлекторним ланкам патогенезу судинної дисфункції, і навіть нейродистрофіям судинних стінок.

Він винайшов лікування вегетативної дисфункції — методика фотосенсорної стимуляції, також використовував для корекції вегетативних розладів сольову голку.

У багатьох лікувальних закладах на території колишнього СРСР широко використовують запропоновані Є. М. Панченком метод об'єктивізації болю, пелотний метод вимірювання тиску у скроневих артеріях, термоіндикаторний метод визначення судинної реактивності, метод розпізнавання патогенетичних механізмів цефалгічного синдрому, метод визначення дисбалансу м'язового тону, спосіб лікування гіперкінезів, спосіб лікування арахноїдитів, спосіб неспецифічного лікування гепатоцеребральної дистрофії, різні способи рефлексотерапії та ін.

З огляду на запити практики, Є. М. Панченко та співробітники кафедри чимало уваги надавали також питанням крайової патології: травмам центральної та периферичної нервової системи, вібраційній хворобі, нейротоксикозам.

Педагогічна, організаційна, практична лікарська робота Є. М. Панченки не тільки не відволікали його від безперервної наукової діяльності, але, навпаки, стимулювали та збуджували творчу думку. Обраний

ним на самому початку творчого шляху напрям, а саме — дослідження нейродинамічних чинників патогенезу та пошук способів їх корекції — червоною ниткою пройшли через усю його подальшу діяльність та лягли в основу розробки багатьох нових методів діагностики та лікування захворювань нервової системи. Накопичені факти дали змогу Є. М. Панченкові дійти і деяких теоретичних узагальнень. Наприклад, він розробив концепцію, що підводить фізіологічний базис під поняття «функціональний розлад нервової системи». З нейрофізіологічних позицій роз'яснив сутність явища «реперкусія» та деяких механізмів рефлексотерапії.

Його наукові здобутки одержали відображення у трьох монографіях («**Нервова патологія при артеріальній гіпотонії**» (1978), «**Неврогенні судинні синдроми**» (1982), «**Рефлексотерапія при захворюваннях нервової системи судинного ґенезу**» (1991)) та у численних наукових статтях (їх — понад 200), п'яти винаходах, понад 100 раціоналізаторських пропозиціях.

Є. М. Панченко підготував вісім кандидатів, два доктори медичних наук (О. М. Дзюба, Т. В. Міроненко).

До наукової роботи залучали і студентів, багато хто з них потім вступали до інтернатури, ставали невропатологами, науковцями. Протягом усього часу завідування кафедрою Євген Миколайович керував науковим неврологічним студентським гуртком. Завдяки цьому переважна частина невропатологів Луганської області були його безпосередніми учнями.

Є. М. Панченко був головою обласного науково-практичного товариства невропатологів, багато уваги приділяв підвищенню кваліфікації лікарів та молодих наукових співробітників.

Професор Є. М. Панченко завжди мав величезний авторитет серед населення та медиків Луганська та Луганської області. Він був учителем та взірцем для численної когорти невропатологів Луганщини.

Євген Миколайович був справжнім інтелігентом, ніколи нікому не заздирив, не тяжів до матеріальних цінностей, був абсолютно безкорисливий. Сіяв добро,

не усвідомлюючи цього, щедро ділився своїми знаннями не лише в галузі медицини, а й у багатьох інших сферах, вчив любити прекрасне.

Він був високоінтелектуальний фахівець, талановитий педагог, готовий завжди допомогти молодим науковцям. Останніми роками багато свого часу він присвятив підготовці нових поколінь лікарів-невропатологів. І не було жодного невропатолога, якого б він не зацікавив віртуозними розборами клінічних випадків, «ювелірним», творчим клінічним мисленням, розвиненою інтуїцією та майстерністю. Притаманні йому енергія і ентузіазм були невичерпні: він працював з молодими невропатологами з ранку до вечора, захоплюючись і захоплюючи своїх учнів глибоким розглядом питань теорії та практики.

Останніми роками життя професор Є. М. Панченко працював над черговою монографією, присвяченою взаємозалежності між судинною патологією та депресією, освоював комп'ютерні технології, мав багато планів і проєктів. Шкодував лише про те, що життя — коротке, побоювався не встигнути здійснити задумане, бо був дуже хворий.

У квітні 2004 року Євген Миколайович поїхав на науковий симпозиум «Питання нейрокардіології (діагностика, лікування, реабілітація)» до Судака, у якому взяли участь близько 250 фахівців з різних країн. Ці останні дні (21—23 квітня) професор Є. М. Панченко почувався щасливим. Колеги розповідали, що його доповідь викликала овації, вона

відрізнялася клінічною та філософською сутністю, логічністю. Євгена Миколайовича довго не відпустили з трибуни...

А потім усі роз'їжджалися. Багато професорів були вже похилого віку, і прощалися з ним, ніби розлучаючись навіки... Він сів у поїзд і за 20 хвилин помер.

Євген Миколайович відійшов за межу Вічності у віці 81 року та залишив про себе добру пам'ять.

Сім'я Панченка Є. М. має давню історію як сімейна лікарська династія. Дружина — Валентина Михайлівна була відомий дитячо-підлітковий лікар-психіатр. Їхні нащадки продовжили династію: дочка професора — Казакова Світлана Євгенівна, психіатр, доктор медичних наук, професор, завідувала кафедрою психіатрії, наркології та медичної психології Луганського медичного університету близько 20 років (з 1994 до 2015). Онук — Казаков Віталій Євгенович — доктор медичних наук, викладач Луганського державного медичного університету (м. Рівне).

Панченка Євгена Миколайовича пам'ятають рідні, колеги, колишні студенти і пацієнти, знайомі, яким пощастило його знати. У вдячній пам'яті учнів, колег він назавжди залишився чуйною людиною, ерудованим педагогом, талановитим ученим. І пам'ять про нього житиме, поки ми його пам'ятатимемо.

Завжди вдячні учні, колеги